

grens voor alle wetenschappelijk begrijpen en dit inzicht zou dan ook een „oplossing” van het probleem zijn ¹⁰⁾.

Maar dit is een sceptische „Resignation”, waarmee geen enkel rechtzinnig Kantiaan, ja geen enkel wetenschappelijk denkend mensch vrede kan hebben.

Want het stellen van een in niets gefundeerde theoretische relatie tusschen twee rijken, die voor Kant in theoretischen zin antithetisch tegenover elkander staan, beteekent een antinomie scheppen in dat derde tusschenrijk. De Badensche school kan geen logische caesuur tusschen natuur- en cultuurwetenschap aangeven. Noch de z.g. „Wertbeziehung”, noch de individualiseering kan de z.g. historische begripsvorming afgrenzen. Immers ook de natuurwetenschap rekent met een waarde en individualiseert, terwijl anderzijds de historische wetenschappen niet zonder typiseering, zonder wetten mogelijk zijn. Hoogstens kan men, gelijk **Paul Oppenheim** onlangs heeft gedaan, hier van een graad- of polair onderscheid spreken ¹¹⁾. Maar zoo blijft dan ook de grondantinomie tusschen den continuïteitsdrang van het wetenschapsideaal en het persoonlijkheidsideaal onverzwakt bestaan. Als deze antinomie reeds in Radbruch's rechtsbegrip, dus in de geheele grondlegging der rechtswetenschap schuilt, hoeveel antinomieën moeten dan niet uit deze bron ontspringen zoodra aan een ernstige constructie op dit fundament begonnen wordt? De vermeende vastheid van het rechtsbegrip gaat reeds spoedig in de relativistische onzekerheid van de rechtsidee onder, en daarmee hangt de rechtswetenschap zelve in de lucht.

Daar Radbruch op het standpunt staat, dat het rechtsbegrip niet afhankelijk kan zijn van de vraag, welken inhoud men aan de rechtsidee, welke plaats men aan de rechtswaarde in het systeem der waarden ¹²⁾ geeft, acht hij het voor de transcendentale bepaling van het rechtsbegrip voldoende het rechtsbegrip aan een der mogelijke rechtsideeën te oriënteren. De systematiseering der waarden, welke *ter laatste instantie de rechtswaarde bepaalt*, moet naar twee criteria geschieden, n.l. naar haren aard en naar haren rang. Naar de eerste dezer beide criteria heeft de differentieering der waarden plaats. **Lask's** theorie van de „Bedeutungsdifferenzierung” ¹³⁾ heeft de waarschijnlijkheid aangetoond van de stelling, dat de soortverscheidenheid der waarden bepaald wordt door de verscheidenheid der substraten, waarnaar zij „hingelten”. Naar haren rang ordenen zich de waarden tot een hiërarchie van *oorspronkelijke* en middellijk of onmiddellijk *afgeleide*, *heerschende* en in verschillende graden *dienende* waarden, een trapsgewijze opeenvolging van doeleinden en middelen.

Aan de rechtswaarde kan geen plaats worden toegekend onder de gewoonlijk aangenomen drie oorspronkelijke waarden: de zedelijkheid, de waarheid en de schoonheid. Zij moet derhalve onder de *afgeleide*, *dienende* waarden een plaats vinden, wier taak het is, als apostelen in dienst dier drieëenigheid, het rijk dezer oorspronkelijke waarden over de gansche wereld uit te breiden en aan de werkelijkheid, voorzoover